

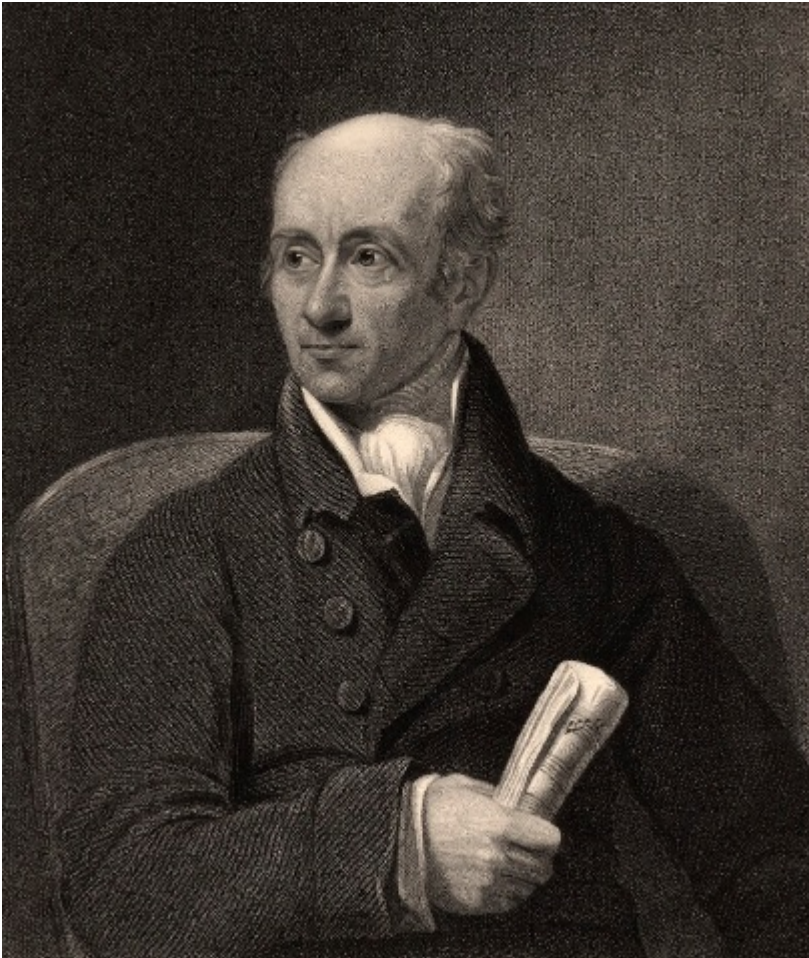
La relació entre Beethoven i Clementi, un capítol poc conegut

Una de les disciplines que està evolucionant, com tants aspectes d'avui dia, és la recerca musical. La feina que fan milers d'investigadors repartits en diverses geografies del món i les nombroses publicacions que apareixen contínuament ens permeten obtenir més informació i completar o rectificar el relat que la tradició ha anat repetint.

Aquest és el cas dels nous estudis sobre Muzio Clementi (1752-1832).

Al panorama musical de final del segle XVIII, el focus del pianisme londinenc, conegut com la London Pianoforte School, del qual Clementi era un dels protagonistes principals, és un dels menys explicats. Però ¿qui era aquest músic que es definia a si mateix com *“soc un jove italià però un vell anglès”*?

Retrat de Muzio Clementi per James Lonsdale.
<https://www.npg.org.uk/collections/search/portrait/mw14750/Muzio-Clementi>

Clementi, un músic polifacètic i cosmopolita

Iniciador del que es considera

la primera generació de pianistes professionals, Clementi, a més de compositor, pianista, director i professor, va ser editor musical i fabricant de pianos durant les tres primeres dècades del segle XIX. Era un home del seu temps i va contribuir decisivament a la transformació del panorama musical europeu, ja que en ser un personatge en moviment constant, cosmopolita, la seva activitat musical era coneguda arreu. A les memòries de William Gardiner, referint-se a una trobada amb Clementi, s'hi pot llegir: *"seia a la taula amb francesos, espanyols, alemanys, italians, russos, turcs i àrabs i conversava amb cadascú, generalment en la seva pròpia llengua. Com a lingüista, el seu domini de totes les llengües europees era considerat extraordinari, i coneixia molt bé les clàssiques..."*.

La premsa londinenca del seu

temps el va qualificar de *"pare de la música moderna per a piano"* per haver estat el primer que va entendre, explorar i utilitzar amb excel·lència les possibilitats expressives del nou instrument. Va ser tan cèlebre que va ser enterrat amb honors a l'abadia de Westminster amb l'epitafi *"The Father of the Pianoforte"*.

Retrat de Beethoven.

<https://janeadamsart.wordpress.com/2015/07/27/human-landscape-sketches-of-beethoven/beethoven-at-zum-roten-igel/>

Similituds entre el llenguatge pianístic de Clementi i el de Beethoven

Beethoven era divuit anys més jove que Clementi. Durant la seva vida els dos músics es van professar un gran respecte i admiració mútua i coincidien en un mateix gust musical. Segons el seu biògraf Anton Schindler, Beethoven tenia gairebé totes les *Sonates* de Clementi a mà: *“tenia la més gran admiració per aquestes Sonates, i les considerava les obres més belles i les més pianístiques, tant per les seves encantadores, agradables, originals melodies com per la seva forma consistent i fàcil de seguir de cada moviment”*.

Beethoven també li va apreciar el *Gradus ad Parnassum*. Clementi, en una carta al constructor de pianos Sébastien Erard, diu: *“He sabut per Berger que Beethoven ha elogiat la meua obra didàctica. L’elogi d’un gran home fa sempre un immens plaer”*.

Sense

discutir en absolut el seu geni, hi ha algunes característiques que la tradició ha atribuït en primer lloc a Beethoven, però que estudiant l'obra de Clementi es pot observar que va ser ell el primer a utilitzar-les. Per exemple, el toc *legato*, que seria una característica expressiva del període romàntic, ja apareix a les *Sonates* de Clementi de la dècada del 1780. De fet, al seu mètode verbalitza la preferència del toc lligat. També algunes harmonies, cromatismes, accents, el virtuosisme, l'ús de notes dobles i la riquesa rítmica de Clementi contenen aspectes nous. Sovint indica fortíssims i pianíssims sobtats, característica adjudicada repetidament a Beethoven, però que Clementi ja utilitzava profusament quan aquell encara era un nen. També es diu que la primera sonata amb una introducció lenta és la *Patètica* (1798) de Beethoven, però té un clar precedent en la *Sonata en Sol menor, op. 34 núm. 2* (1793) de Clementi. Ambdues sonates comparteixen una gran intensitat emocional i vigor rítmic en el primer moviment i fan aparèixer novament el tema introductor al seu interior. El cert és que l'innovador estil musical de Clementi i l'escola pianística que va crear a Londres van constituir referències definitives per al llenguatge de Beethoven.

La premsa de l'època situava l'obra dels dos compositors per igual al nivell més elevat d'expressió musical i saviesa.

**“Finalment,
Beethoven i jo hem esdevingut bons amics» ***

**La
relació editorial
entre els dos músics**

*(Carta de Clementi a l'editor Härtel. Viena, 22 d'abril de 1807.)

L'any 1807 Beethoven i Clementi es tracten personalment. A partir de la seva trobada, el 20 d'abril de 1807, sorgirà un contracte que signaran tots dos a Viena i que atorgarà a Clementi els drets d'edició en exclusiva a Anglaterra i els seus dominis d'aquest seguit d'obres de Beethoven: els tres *Quartets Razumovski, op. 59*, la *Quarta Simfonia, op. 60*, l'*Obertura Coriolà, op. 62*, el *Quart Concert per a piano i orquestra, op. 58*, el *Concert per a violí i orquestra, op. 61* i, a petició de Clementi, el mateix *Concert* arranjat per a piano i orquestra. També li va encarregar dues *Sonates* i una *Fantasia per a piano*.

Fragment de la versió per a piano i orquestra del *Concert de violí op. 61* de Beethoven, encarregada per Clementi.

Royal College of Music, Londres.

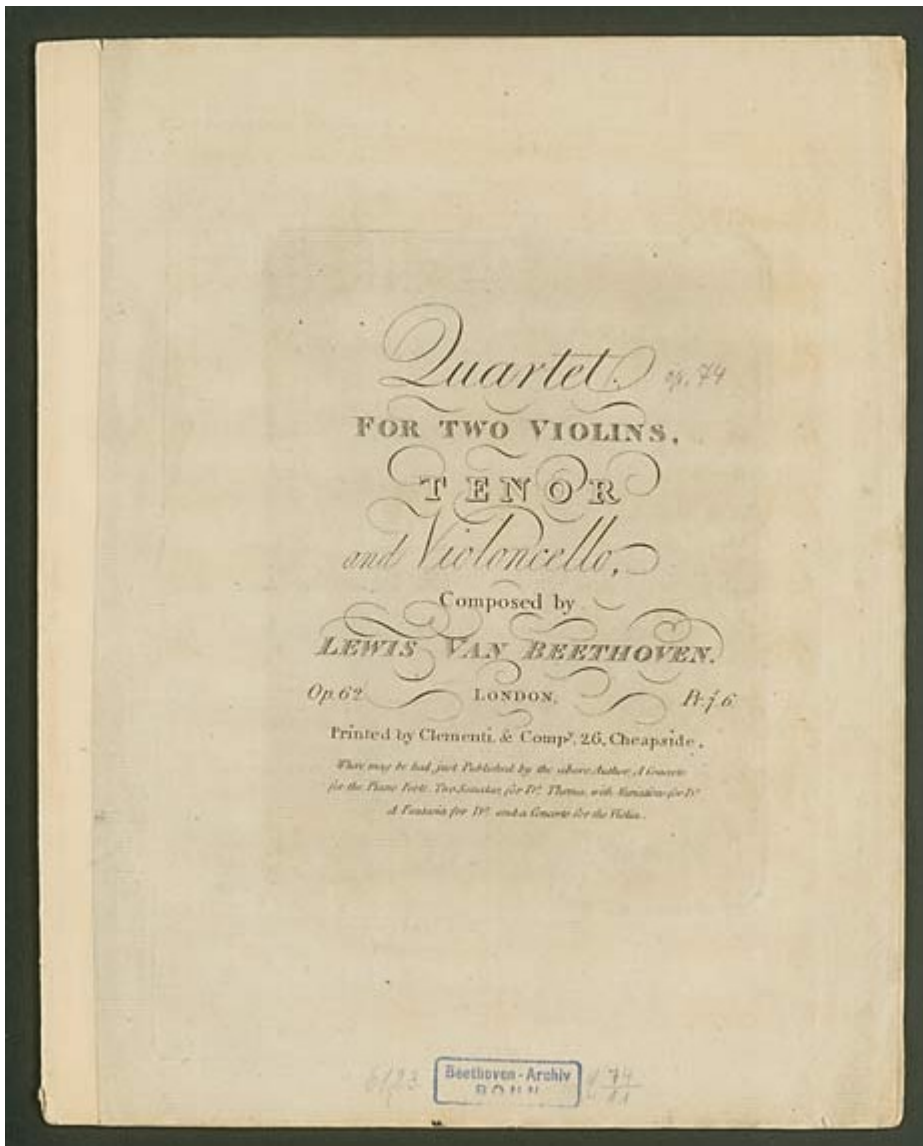
https://da.beethoven.de/sixcms/list.php?page=museum_internetausstellung_seiten_en&sv%5binternetauss tellung.id%5d=&skip=61#bild5

Aquest va ser l'inici d'una relació

editorial que va durar tota la vida de Beethoven i que va ser fructífera per als dos músics. Beethoven va quedar molt satisfet del tracte, com es percep a la carta que va enviar al comte Franz von Brunswick unes setmanes després: "[...] *Obtindrè 200 lliures esterlines, i, a més, podrè vendre les mateixes obres a Alemanya i França [...]*". També va dir al príncep Esterházy que des de Londres li havien fet uns oferiments excepcionalment avantatjosos.

El contracte no es va limitar a

aquestes obres. Fins entrada la dècada del 1820, Clementi en va publicar moltes d'altres a Anglaterra abans que veiessin la llum al continent. Entre les quals, la *Fantasia coral, op. 80*, el *Cinquè Concert per a piano i orquestra*, "*Emperador*", o el *Quartet de corda op. 74*, "*de les Arpes*".

Portada del *Quartet de corda en Mi bemoll major, op. 74, "de les Arpes"* de Beethoven editat per Clementi & Co.

https://da.beethoven.de/sixcms/list.php?page=museum_internetausstellung_seiten_en&sv%5Binternetausstellung.id%5d=&skip=61

La Philharmonic Society de Londres

L'any 1813 Clementi i altres músics van fundar a Londres la Philharmonic Society, que encara perdura amb el nom de Royal Philharmonic Society. La seva intenció era aportar concerts de música instrumental dels millors compositors del moment, amb criteris professionals i amb les millors interpretacions possibles. El concert inaugural, dirigit per Muzio Clementi i Johann Peter Salomon, incloïa una *Simfonia* de Beethoven al programa. Els quinze anys que Clementi va ser a la institució va dirigir vint-i-cinc vegades, la major part amb la inclusió d'obres de Beethoven i també algunes de pròpies.

A més, la London Philharmonic Society va ser la que el 1822 va encarregar a Beethoven la que seria la *Novena Simfonia* i que va ser dedicada a aquesta societat. Una sèrie de retards en l'entrega va fer que en compensació compongués

una obertura, *Die Weihe des Hauses*, op. 124, l'estrena londinenca de la qual va ser dirigida per Clementi. L'estrena anglesa de la *Novena Simfonia* va tenir lloc el 1825, sota la direcció de Sir George Smart. Durant el període de composició d'aquesta obra magna, Clementi li estava editant per primera vegada les *Sonates per a piano*, op. 110, op. 111 i les *Bagatel·les* op. 119.

L'any 1827, poc abans de la seva mort, la London Philharmonic va enviar a Beethoven cent lliures "per aplicar-les a les seves comoditats i necessitats durant la seva malaltia".

Conclusió

El gust musical de Clementi i Beethoven era molt proper i la llista d'obres editades per Clementi a Anglaterra abans que al continent mostra l'envergadura editorial que Clementi va tramitar amb Beethoven.

Clementi ja des del principi i més tard també altres músics van fer que la música de Beethoven fos coneguda i molt apreciada a Anglaterra.

No hi ha dubte que Clementi era un personatge especial. La seva personalitat i trajectòria són poc comunes, així com el seu ampli cercle d'amistats i coneixences. No és estrany que dies després de compartir un sopar amb ell, l'escriptor Walter Scott digués a l'amfitrió i amic comú Ignaz Moscheles: "*I quan vegi l'exquisit gentleman Mr. Clementi, em farà el favor de donar-li records de part meva?*".

Algunes obres de Clementi

-Vladimir Horowitz. Clementi, *Sonata en Fa menor*, op. 13 núm. 6 (1785). (a l'enllaç consta amb una altra numeració: op.14 núm.3):

-Lazar Berman. Clementi, *Sonata en Si menor*, op. 40 núm. 2 (1802):

-Arturo Benedetti Michelangeli. Muzio Clementi, *Sonata en Si bemoll major*, op. 12 núm. 1 (1784):

-Maria Tipo. Clementi, *Sonata en Sol menor*, op. 50 núm. 3, "*Didone Abbandonata*":

-Andreas Staier. Clementi, *Musical Characteristics*, op. 19. I Preludio alla Haydn en Do major (1787):

-Peter Katin. Clementi, *Sonata en Fa sostingut menor*, op. 25 núm. 5 (1790):

-Emil Gilels. Clementi, *Sonata en Do major*, op. 34 núm. 1 (1793):

-Ilia Kim, interpreta *Sonates i Preludis* de Clementi:

Algunes obres de Beethoven encarregades per Clementi

-Daniel Barenboim. Beethoven, la versió per a piano del *Concert de violí en Re major*, op. 61 (cal destacar

la cadència del primer moviment amb el diàleg del piano amb les timbales):

-Elisabeth Leonskaja. Beethoven, *Fantasia*

op. 77, encarregada per Clementi:

-Annie Fischer. Beethoven, *Sonata*

núm. 24, en Fa sostingut major, *op. 78*

-Daniel Barenboim. Beethoven, *Sonata*

núm. 25, en Sol major, *op. 79*

L'autora, Marina Rodríguez Brià, és pianista, investigadora i comissària de l'exposició "Muzio Clementi, the Father of Pianoforte. Confluències amb Beethoven", que es presenta al Museu de la Música de Barcelona. També és membre fundadora de l'Associació Muzio Clementi de Barcelona.

https://marinarodriguezbria.blogspot.com/p/blog-page_21.html

Imatge destacada: Detall del retrat de Beethoven per W. J. Mähler (c. 1804).

<https://www.welt.de/kultur/klassik/article204345202/Beethoven-in-Bonn-Hoerrohre-Handschriften-und-ein-l-eeres-Schlafzimmer.html#cs-Bilder-der-Ausstellung-BEETHOVENWELT.jpg>